

Abstract: *The agricultural sector is strategically important for the economy of Ukraine, ensuring the food security of the state and a significant share of export revenues. Martial law, introduced as a result of the full-scale aggression of the Russian Federation, has caused unprecedented challenges for the activities of agricultural enterprises.*

Keywords: *agricultural enterprises, martial law, food security, agricultural sector, post-war prospects.*

Науковий керівник:

Олійник Т. Г.,

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 338.432:632.931

Вплив зміни клімату на сільське господарство

Наталія Зізда,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *актуальність дослідження обумовлена, змінами клімату, що є одним із найгостріших викликів сучасності для сільського господарства, яке залежить від стабільності природних умов. Додатковий тиск створюють наслідки війни, що руйнує інфраструктуру, порушує логістичні ланцюги та обмежує доступ до ресурсів. У таких реаліях необхідно шукати нові підходи до адаптації сільського господарства.*

Ключові слова: *зміна клімату, сільське господарство, врожайність, ґрунти, адаптація*

Зміна клімату є глобальною загрозою для сільського господарства, спричиняючи підвищення температури, зміну опадів та часті екстремальні погодні явища. Це негативно впливає на врожайність, якість продукції та продовольчу безпеку. Адаптація агропідприємств до нових умов за допомогою інноваційних методів стає необхідною для забезпечення стійкості, збереження продуктивності та забезпечення продовольчої безпеки аграрного сектору.

Зміна клімату та сільське господарство — це два взаємопов'язані процеси глобального масштабу. Сільське господарство є однією з найбільш кліматозалежних галузей економіки, яка прямо реагує на зміни екологічного середовища та значною мірою відчуває їхній вплив через зміну температурного режиму, режиму опадів, зниження водних ресурсів і деградацію ґрунтів. Водночас ці проблеми часто провокує саме аграрне виробництво [1].

Зміна клімату змінює нашу економіку, здоров'я та життя у спільнотах у різний спосіб. Вчені попереджають, що якщо не зупинити зростання температури на 1,50C, результати можуть бути катастрофічними. Найголовнішими з них вважаються:

- підвищення рівня води в морях та океанах за рахунок розширення води за більш високих температур і танення льодовиків;
- підвищення інтенсивності та частоти аномальних погодних явищ, таких як урагани, повені, посухи та шторми;
- опустелювання територій та зниження врожайності у зв'язку із виснаженням запасів води, це, у свою чергу, може призвести до появи регіональної напруги, посилюючи існуючі конфлікти;
- загроза для довгострокового планування врожаю та запасів продуктів загалом через менш надійні та непередбачувані зміни сезонів [3];
- зниження вилову в рибній промисловості та знищення коралових рифів через підвищену кислотність води у світовому океані;
- втрата цінних середовищ існування, біорізноманіття, важливих екосистем та різних видів через відсутність можливості адаптуватися до умов навколишнього середовища, що швидко змінюються;
- зміна географічного проживання деяких видів;
- збільшення поширення хвороб, таких як малярія, оскільки переносники захворювань (комари) зможуть виживати на великих територіях.

Глобальна зміна клімату, обумовлена парниковим ефектом, стала найважливішою міжнародною та політичною проблемою. Адже «парниковий щит», який наразі підтримує температуру поверхні планети достатньою для збереження життя, може перетворитися у теплову пастку, яка загрожує змінити всю біосферу [4].

Клімат України зараз знаходиться в межах глобального потепління, яке охоплює всю територію країни. Швидкість підвищення температури повітря в Україні навіть дещо перевищує середньосвітовий темп. Основним показником зміни клімату є коливання середньої річної температури повітря в нижньому шарі атмосфери (на висоті 1 метра). Ці дані отримуються завдяки вимірюванням на 163 метеорологічних станціях України, які мають тривалий період спостережень — від 65 до 140 років.

Виробництво сільськогосподарської продукції є важливим фактором, що спричиняє викиди трьох основних парникових газів: вуглекислого газу (CO_2), метану (CH_4) та оксиду азоту (N_2O). Ці викиди мають суттєвий вплив на глобальне потепління, оскільки парникові гази затримують тепло в атмосфері, сприяючи підвищенню температури на планеті.

Обсяг викидів значною мірою залежить від кількох факторів, серед яких важливими є тип ґрунтів, рівень вологості, температура, а також система обробки ґрунту. Наприклад, аграрні системи з інтенсивним використанням мінеральних добрив можуть призводити до значних викидів оксиду азоту, який утворюється в результаті процесів, пов'язаних з азотними сполуками.

Важливо розглянути ґрунти, оскільки від їхнього стану залежить якість сільськогосподарського виробництва та здоров'я екосистем. Висока природна та економічна родючість ґрунтів, сприятливі кліматичні умови, екстенсивний напрям ведення сільського господарства зумовили найвищі в світі показники сільськогосподарської освоєності (71,2%) і розорюваності (53,8%) території України [2].

Війна росії проти України завдала значної шкоди сільському господарству, особливо в регіонах, що стали зонами бойових дій або тимчасово окупованими територіями. Згідно з оцінками Світового банку, станом на лютий 2023 року загальні збитки українського сільського господарства становили 8,72 мільярда доларів США, а сукупні збитки — 31,50 мільярда доларів США.

У сучасних умовах кліматичних змін для фермерів стає критично важливим адаптувати сільськогосподарське виробництво до нових викликів. Водночас кліматично-орієнтоване землеробство є потужним інструментом у зменшенні впливу на навколишнє середовище. Універсального рішення немає: кожен регіон потребує індивідуального підходу. Фермери мають враховувати кліматичні особливості, потенціал та потреби своїх господарств, а також оцінювати доступність і доцільність запропонованих методів.

В агрономії ключову роль у підвищенні стійкості сільськогосподарських систем до зміни клімату відіграють технологічні інновації. Передові інструменти та методи, такі як точне землеробство, дистанційне зондування та цифрове сільське господарство, дають змогу фермерам оптимізувати використання ресурсів, стежити за станом посівів та приймати рішення на основі даних. Використовуючи погодні дані в режимі реального часу та прогнозне моделювання, аграрії можуть краще передбачати ризики, пов'язані з кліматом, і відповідно коригувати свої управлінські практики, підвищуючи продуктивність та зменшуючи рівень вразливості.

Список використаних джерел:

1. Зміна клімату та сільське господарство: як адаптуватися? EOS DataAnalytics, 2023.
2. <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/grunty-UkrainePankiv.pdf>
3. Курепін В. М. Агрохімічне обслуговування та його вплив на екологічний стан і охорону навколишнього середовища / В. М. Курепін, В. С. Іваненко // Актуальні проблеми землеробської галузі та шляхи їх вирішення : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 4-6 грудня 2019р. — Миколаїв : МНАУ, 2019. — С. 92 — 94. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6405>
4. https://dspace.organic-platform.org/xmlui/bitstream/handle/data/423/38_%d0%91%d0%b8%d0%ba%d0%be%d0%b2%20%d0%9c.

Abstract: *The relevance of the study is due to climate change, which is one of the most acute challenges of our time for agriculture, which depends on the stability of natural conditions. Additional pressure is created by the consequences of war, which destroys infrastructure, disrupts logistics chains and limits access to resources. In such realities, it is necessary to look for new approaches to the adaptation of agriculture.*

Keywords: *climate change, agriculture, productivity, soils, adaptation*

Науковий керівник:

Табацкова Г. В.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 331.524

Безробіття: причини, види та шляхи подолання

Владіслав Іваненко,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *у роботі проаналізована проблема безробіття як один з найбільш гострих соціально-економічних викликів сучасності. Аналізуються основні причини безробіття, зокрема економічні, соціальні, технологічні та політичні чинники. Особлива увага приділяється ситуації на ринку праці України та шляхам подолання безробіття. Наголошено на важливості комплексного підходу, інвестицій, реформи освіти, соціальної підтримки та міжнародного співробітництва для зниження безробіття та забезпечення економічної стабільності.*

Ключові слова: *безробіття, ринок праці, економічні фактори, соціальна підтримка, освіта, структурне безробіття, сезонне безробіття, державна політика.*

Безробіття є однією з найгостріших соціально-економічних проблем, з якими стикаються суспільства у всьому світі. Це впливає не лише на економіку, а й на життя, добробут та соціальну стабільність окремих людей. Це зумовлено, головним чином, переважанням пропозиції робочої сили над її попитом на ринку праці, тобто відбувається збільшення резервного запасу праці, який стає абсолютно надлишковим щодо ефективності людського капіталу [1, с. 2]. Ця проблема багатогранна, оскільки її причини лежать на різних рівнях - економічному, соціальному, технологічному і навіть політичному.